

Il dissoluto Punito / De bandeloze gestraft

Librettist: L. da Ponte [Lorenzo da Ponte - Wikipedia](#)

Drama giocoso in 2 akten (voor da Ponte)

Opera buffa (voor Mozart)

The opera of all operas dixit E.T.A. Hoffmann (1776-1822)

[E.T.A. Hoffmann - Wikipedia](#)

Basisstuk: *El burlador de Sevillay convidado de piedra* (ondertitel: veel tijd daarvoor) of: De bedrieger/verleider/playboy/spotter van Sevilla en de Stenen Gast. In 1630 door de Spaanse theoloog en schrijver Tirso de Molina (Gabriel Téllez 1571-1648) gecreëerd (naar Middeleeuwse verhalen) vanuit religieuze bedoelingen en kritiek op het ridderschap die niet meer de idealen van de tijd van de Middeleeuwen nastreefde. Daarna nog 10-tal varianten. Molière in *Le festin de pierre* (1665) maakt van Don Juan een supersterke geest, volledig vrij (libertijn ten voeten uit) en alleen in zichzelf gelovend → Voltaire. Verder is de versie van da Ponte ook beïnvloed door tekstschrijvers als Goldini en Bertati. Da Ponte heeft uiteindelijk een sterk poëtisch, dramatisch werk met rechtlijnig uitgewerkte karakters uitgeschreven en het geheel flink uitvergroot tot het absurde! Overigens samen met Mozart.

Geest: Mystiek en symboliek zitten verborgen in de (extreem gestelde) karakters van de personages. Praagse versie meest authentieke. Is een referentie-opera. 1-dags verhaal van 2 uur 's nachts tot idem, 18^e eeus schema van It. opera. Geen buffo á la Rossini maar eerder een drama giocoso = opera buffa + enkele seria rollen.

Idee: verleiding in de zinnelijkheid (♀jacht) staat tegenover de meer geestelijke betekenis van ons leven (Commendatore); verovering is vooral psychologisch: ♀ die D.G. leert kennen, blijft het weten. D.G. laat steeds een diepe blijvende indruk na. Vernietigend? Maar wat met D.G.?

Oorsprong: herkenbaar in haast alle mythologieën waar nogal wat goden hun tijd verdrijven met verleiden (o.a. metamorfosen van Zeus!); het thema is dus van alle tijden; dat dit stuk eerst in Spanje verschijnt heeft wellicht te maken met de strenge familie-eer en het beschermen van maagdelijkheid in de Spaanse cultuur. Deze cultus maakt het des te spannender voor libertijnen, spottend tegen dergelijke protecties, om tegen dergelijke restricties in te gaan;

PERSONAGES en hun karakters:

Don Giovanni heldere hoge bariton adel (cynisch) libertijn bij uitstek geobsedeerd ♀-verslinder, voelt zich onschendbaar, niet kieskeurig, gewetenloos, eenmaligheid, onvoorwaardelijk, zinnelijk gericht, geen inlevingsvermogen, overmoedig, niet berouwvol, denkt niet na maar handelt spontaan; tomeloos, onverzadigbaar, man van de daad: symbool van genot, bevrediging van verlangens ↔ is eenzaam, niet in staat om relatie te onderhouden. Koud karakter. Man van Spaanse eer? Energetisch: muziek stuwend, lyriek ten dienste ervan.

Leporello bas buffo knecht va D.G., het haasje
zeer sterk verschillend van Don Giovanni, symbool van onze onmacht om Don Giovanni te volgen, ons vertrouwder ↔ buffo; hoger moreel gevoel; identificeert zich graag met Don Giovanni, zijn baas; typeert het aflopen, het einde, het verdwijnen van (hogere) klasse, beweegt zich op niveau van D.G.; twijfelt aan de uitvoerbaarheid van ideale verleidingsplannen en dit leidt er toe dat hij zich stilaan afzet tegen de ideeën van zijn meester; benijdenswaardige figuur ↔ buffo: lui, laf, hebzucht;

Commendatore bas noble adel vader van Donna Anna
symbool van de Middeleeuwen, wijkt voor het jonge, wordt steen, materie; vervult hoge positie. standbeeld is er effectief; na 5'al 1 dode → gedaan met opera buffa (vrolijk drama) en daarom drama giocoso

Don Ottavio tenor adel verloofde van Donna Anna
verloofde van Donna Anna; rationeel en intellectueel gedrag, statisch, passief, stijf, saai, afwachtend, behoedzaam, diplomatisch, beschouwelijk, ethisch, authentiek, argumenten tellen, niet wilskracht of sensatie ↔ mooie klassieke aria's melodieën. Wel moeilijk drama: een beetje gedateerd nu!

Donna Anna sopraan, seria adel
hoofdpersonage, product en slachtoffer van vader-maatschappij type: ancien regime, overbeschermd, koud, hulpeloos, tragiek; één motivatie, één drijfveer: de moord op haar vader wreken → seria. Overigens daardoor haar relatie met Don Ottavio, niettegenstaande zijn inspanningen, verwaarlozend en mogelijks meer verliefd op Don Giovanni??? Stelt het heden voor: haat t.g.v. oneer

Donna Elvira sopraan, mezzo caraterre burgeres ooit non, getrouwd met D.G.
statisch, nobel (seria) + beweeglijk, flexibel (buffo); moedig, vastberaden; haar liefde voor D.G. is haar grootste kracht en haar grootste zwakheid; zeer gevoelsmatig, gepassioneerd, sterke intuïtie, toont zich vaak de gekwelde ♀, meerdere motivaties / drijfveren: het geweten van D.G. ↔ blijven spoken als een wraakzuchtige godin. Stelt het verleden voor: vergeten, geweten

Zerlina sopraan, buffa boerenmeisje verloofd met Masetto
eerst (on)schuldige vrolijkheid, ziet haar fout in en slaagt erin Masetto terug te winnen, Rousseau-achtig; stelt toekomst voor: nieuwe vrijere wellust

Masetto bas buffo-bariton volks verloofd met Zerlina
boer, eerlijk, ziet kwetsbaarheid in van de ♀ m.n. Zerlina, werkt Don Giovanni vaak tegen

Dienstmeisje van Donna Elvira, boeren, boerinnen e.a.

Verdere opmerkingen:

- Alles verpakt in een oneindige stroom van meeslepende muziek, fascinerend
- Trombone in dramatische scènes
- Sterke afwisseling buffo-seria
- Geen nummeropera; aldus komt stuwend karakter beter tot uiting

- Losse nummers / aria's worden in een brede harmonie met elkaar verbonden: versterkt dramatiek en tonaliteit
- Casanova was op de première van D.G.
- Libretto van da Ponte: poëtisch, dramatisch, karakters goed uitgewerkt; neemt wel over maar brengt drama op hoger en verfijnder niveau
- Opera buffa: ja, verkleedpartijen, misverstanden, intriges maar daarnaast: aanrandingen, moord, nogal schokkende uitspraken (over de vrouw) en een horror-einde, kortom: een bij uitstek amoreel verhaal

RECEPTIE: algemeen: groots effect nadien in de literatuur

- Succesvol ontvangen in Praag, wat minder tot negatief in Wenen: vonden het wat verwarrend, zwaar op de hand én tegenstand hofhouding;
- Aantal keren gespeeld tot 1887: Praag 532; Berlijn 491; Wenen 472
- Da Ponte beschouwde D.G. als een losbandige aristocraat en dus: boontje komt om zijn loontje
- Romantiek wat moeite met playboy: liever een casanova maar daarnaast het duistere, het duivelse, het raadselachtige, het verdorvene en een beetje Byron (het trotseren van de dood) ... dat boeit
- Nu te rekenen tot de top 10 ...
- Heel veel geschreven over deze opera: karakter van titelheld vs goed en kwaad
- Kierkegaard beschouwde D.G. als een held: man die tegen alle geruchten in toch zijn eigen weg volgt ... tot in de dood
- Bernard Williams: lovenswaardige, indrukwekkende en grootse weigering om te worden geïntimideerd;
- Operaverfilming D.G. (1979) in Palladio-villa door Joseph Losey: benadrukt seksuele corruptie die schuilgaat achter de elegantie
[Trailer - Don Giovanni, de Joseph Losey - YouTube](#)
-

INHOUD: van complexiteit gesproken ...

In 1 zin:

- de zoektocht/jacht naar de dader van een moord (seria) terwijl deze dader zich bezighoudt met de zoektocht/jacht naar vrouwen (buffo)

In meerdere zinnen:

- de zoektocht naar de dader van een moord
- terwijl de dader een andere agenda heeft: vrouwen
- en steeds weet te ontsnappen uit de handen van zijn 'rechters'
- maar tenslotte uit overmoed(?) de dood opzoekt ...

e.v.

- waarbij de dader als hobby heeft: vrouwen verleiden
- de dader een helper heeft die:
 - hem vaak ongevraagd uit probleemsituaties moet helpen
 - dus vaak voor zijn meester moet opdraaien
 - regelmatig het gedrag van zijn meester flink hekelt, ironisch

- en graag zijn meester wil imiteren
- maar het niet opbrengt om zijn meester te verlaten
- dus combinatie van kruiperigheid en verwaandheid

Enigszins gedetailleerd:

- A.1.
- Instr. intro: eerst seria: aanranding en dood; dan buffo: speels D.G.
- Beklag Leporello
- Verleidingspoging Donna Anna
- Afwijzing en vluchtpoging D.G.
- duel en dood Commendatore; moord?
- commentaar L
- ontdekking lijk Commendatore
- actie Don Ottavio
- D.G. ruikt vrouw
- Herontmoeting Donna Elvira
- Overdracht probleem naar L., onthutsend Catalogus-aria
- Ontmoeting bruidsfeest
- Verleidingspoging Zerlina La ci darem
- Mislukking t.b.v. tussenkomst Donna Elvira Ah fuggi il traditor
- Ontmoeting D. Anna en D. Ottavio, later D.E.
- Betutteling gedrag D. Elvira
- D. Anna herkent stem van verleider D.G.: wraak
- D. Ottavio wil waarheid achterhalen Dalla sua pace
- D.G. wil feest verder zetten Champagne-aria
- Jaloerse Masetto vs. Zerlina
- En terugkomst D.G.: confrontatie Masetto
- Gemaskerde D.O., D.A. en D.E. ook op feest
- Complexe situaties op feest: L. het haasje
- A.2.
- Verleidingspoging kamermeisje D.E.
- D.E. verschijnt en L. verkleed
- D.G. herneemt, verkleed, verleidingspoging
- Masetto en boeren met D.G.(= L): pak slaag
- Troost Masetto door Zerlina, ontwapenend Batti, batti,; Vedrai, carino
- Verklede L. ontdekt door adellijken: dood wraak?
- D.E. bekent liefde aan groep maar bedrog komt uit
-
- D.G. en L. op kerkhof: het beeld spreekt
- Troost van D.O. naar D.A.
- Avondeten bij D.G.
- D.E. stormt binnen: poging om D.G. verbeteren
- Poging D.E. mislukt en zij gaat weg
- Het beeld verschijnt
- D.G. betoont geen berouw: dus naar de hel
- Overige protagonisten samen: D.G. naar de duivel! Ah dov e il per fido ...
- Afscheidslied met toekomstverwachtingen ... #

We denken allemaal dat we alles weten over het personage, nog voor het doek over het verhaal van zijn laatste dagen op aarde opgaat. Deze man wiens erotische boekhouding 2065 vrouwen telt. Ons beeld van hem staat vast nog voor de voorstelling is begonnen. Tegenover die vermeende zekerheid proberen we een andere Giovanni te ontdekken. Een Giovanni die meer is dan de charismatische verleider die zijn eigen behoeften bevredigt ten koste van anderen. Onder het historisch laagje vernis waarmee de overlevering en traditie deze figuur hebben bedekt, komt onverhoeds een mens tevoorschijn, die net als een natuurkracht de autonomie van de eros, de vrijheid van het zinnelijke zo onvoorwaardelijk, zo ordeloos en met ware doodsvrachting tegen alle weerstand verdedigt, dat hij een buitenstaander wordt in een samenleving waarvan de morele normen niet in het minst dienen om de oersterke geslachtsdrift aan banden te leggen. Het lustprincipe dat Giovanni propageert, vormt om die manier een bedreiging voor een toch al moeizaam in stand te houden maatschappelijk evenwicht.

Vaders vrezen voor hun dochters, verloofden voor hun aanstaanden, echtgenoten voor hun wederhelften. Per slot van rekening zou de ontmoeting met de vrijheidslievende verleider van gewillige gezellinnen wel eens zelfbewuste mensen kunnen maken, die zich niet alleen van hun erotische uitstraling, maar ook van hun eigen behoeften bewust zouden kunnen worden. Zodra Don Giovanni hun pad kruist, bekijken vrouwen, ongeacht of ze alleenstaand, verloofd of getrouwd zijn, zichzelf inderdaad met andere ogen. In weerwil van de verwijten van hun mannelijke partners, geven ze allemaal gevolg aan het motto dat Don Giovanni uitroept in de finale van het eerste bedrijf, op het hoogtepunt van een bruisend, alle klasse- en rangenverschillen overschrijdend feest : "Viva la libertà!" Maar een man die vrouwen zodanig het hoofd op hol brengt, mag niet hopen dat hij het er levend afbrengt.

Verdere interpretaties/vragen:

- opmerking: Mozart en da Ponte hebben deze opera om het vermaak (en het mogelijk te verwachten succes) gecreëerd. Wel met de knowhow en visie op maatschappij toentertijd. Ze waren in 1^e instantie grootse theatemannen. Maar toch niet al te grootse denkbeelden aan hen toeschrijven. Dat heeft de geschiedenis, terecht-gebruikelijk-onvermijdelijk, nadien gedaan.
- Tegenstelling maatschappij en de houding van de libertijn die enkele naar zijn eigen wetten leeft cfr. film Wolf 2014 (over beurscrisis): tijdloos ... conflict met mate van vrijheid; conflict van orde en wanorde
 - Vrouwen worden uit hun eigen perspectieven geplaatst: ze worden zich bewust dat er andere mogelijkheden zijn: D.G. schudt hen wakker, hij laat bij elke vrouw een indruk na; existentieel probleem
 - Regels komen onder druk door extase, het erotische; nu komt andere energie vrij: hoe dit kanaliseren → probleem van Don Ottavio en Masetto
 - D.G.: jaagt zichzelf achterna in de vrouwen wegens zijn vermeende homoseksualiteit
 - D.G.: incarnatie van de libertijn die de samenleving haat
 - D.G.: veracht vrouw door ze onweerstaanbaar te veroveren
 - D.G.: zoekt naar het 'vrouwelijke in hem'
 - D.G.: wie aan één vrouw trouw is, is wreed tegenover alle anderen ...
 - D.G.: de onmogelijkheid om alles te krijgen/ te vatten ... gedoemd tot
 - D.G.: je leeft maar eenmaal, dus ... ↔ Nietzsche amor fati?? Dionysisch

- D.G.: vol drijfveren die zich tegen hem zelf keren
- D.G.: vol rationalisme en materialisme Ren.) ↔ Tristan eerder mystiek, geestelijk (ME)
- D.G.: groot aanpassingsvermogen: slaagt in verkleedingspartij; praat anderen naar de mond: D. Anna en Zerlina (volks)
- Zijn we niet vaak zoals Leporello: laten we ons niet haas(t)en door anderen en waarom verlangen we altijd wat anderen hebben? Het zoeken naar oneigenlijk foutief ideaal en dus tegelijk angst, twijfels, gewetensbezwaren; én gevolgen dragen!
- Of laten we ons ook als willig slachtoffer gebruiken zoals D. Elvira?
- D.G. staat onder voortdurende doodsdreiging. In hoeverre kan dat? Kick?
- Commendatore: ouden wijken voor jongeren; niet ongestraft: vergeet hun voedsel niet!
- Elvira: komt er bekaaid van af: catalogus-aria, minachting D.G. bij andere adel en tijdens het souper; vergist zich in de verkleedpartij
-

[La ci darem la mano - YouTube](#)

[La ci darem la mano - YouTube](#) netrebko naturel

[Là ci darem la mano ... Non ti fidar - Hampson ... - YouTube](#) erg traag, maar kan

Frédéric Chopin: Variaties in Bes op La ci darem la mano op.2 door Nelson Goerner, piano;
Orkest van de 18e eeuw o.l.v. Frans
Brüggen - NIFC 179199 - [0:17:30]

[Chopin - Variations on 'La Ci Darem la Mano' Op ... - YouTube](#) orkestraal

[Frédéric Chopin - Variations on "Là ci darem la ... - YouTube](#) piano

Uit [Reminiscences of "Don Juan" \(after Mozart's "Don Giovanni ...](#)

Liszt opens with a depiction of Don Juan's eventual confrontation with the flames of hell, sinister and eternal, but moves next to a recreation of Don Juan's song of seduction in his duet with the peasant girl Zerlina, "Là ci darem la mano." The duet is expanded and decorated in two variations before moving on to a rousing and climactic version of the famous "Champagne" aria - the lover's happy anticipation of an evening of romantic conquests. Even a brief flicker of hellfire at the end cannot dampen the high spirits of this ultimate virtuoso romp, and we know for certain where Liszt's sympathies lie.

[Lang Lang plays Don Juan Paraphrase; Part 1 - YouTube](#)

[Liszt Reminiscences de Don Juan \(1\) HQ - YouTube](#) rond 6' la ci darem

[Don Giovanni: The Champagne Aria \('Fin ch' han dal vino ...](#) in opgaan, L haasje

[Champagne Aria - YouTube](#) moderne levenslust

["Finch'han dal vino" - Don Giovanni - Furtwängler - YouTube](#) nu nog mogelijk?

[MOZART "DON GIOVANNI" champagne aria - YouTube](#) in een andere cultuur